Kansainvälinen hyvinvointimatkailu ja Etelä-Pohjanmaa

22.5.2020

Tämä kirjoitus on osa 2 / 2 ***Hyvinvointia luonnosta – hanketoiminnalla hyvinvointia ja matkailua yhdistämässä*** *–kokonaisuudesta. Sarjan ensimmäinen osa on julkaistu verkkolehdessä aiemmin: http://lehti.app-staging.seamk.hion.dev/hyvinvointi-ja-luovuus/hyvinvointi-ja-luontopalvelut-matkailun-osana/*

SeAMKissa tänä kevään alkaneessa kansainvälisessä Hyvinvointia luonnosta –hankkeessa toimitaan Etelä-Pohjanmaan alueella Kuudestaan ry:n, Liiverin ja Suupohjan Leader-alueilla. Lisäksi hankkeessa on kumppanit Maltalta, Gozosta sekä Irlannista, Donegalista. Etelä-Pohjanmaalta on jo aiemmin tehty yhteistyötä Maltalle ja Irlantiin. Gozo on Maltan pääsaarelta vajaan tunnin lauttamatkan päässä sijaitseva saari. Siellä käy paljon päivämatkailijoita, mutta yöksi jäädään harvoin. Donegal on Irlannin luoteisosassa oman maansa mittakaavassa maaseutuvaltaista syrjäseutua ilman merkittävää teollisuutta.

Kuva 1. Gozon saari, pääkaupunki Victoria ja satama (kuva: T. Hautala).

Kuva 2. Gozon saari, Victoriaa ympäröivää luontoa (kuva: T. Hautala).

Hankkeen suunnitteluvaiheessa oletettiin, että luonto- ja hyvinvointipalvelut ovat vahvistuva trendi matkailun alalla. Matkailu toimialana on tosin kohdannut koronapandemian takia suuria muutoksia ja myös haasteita. Toisaalta kotimaisissa luontokohteissa on ollut kevään 2020 aikana ennennäkemättömän suuria vierailijamääriä. Lieneekin oikeutettua arvella, että pandemian jälkeisenä aikana ja matkustusrajoitusten hellittäessä luontokohteet edelleen muistetaan ja omasta hyvinvoinnista halutaan myös huolehtia. Kaikkia matkailijoita eivät massaturismi ja suuret ihmisjoukot houkuttele vielä pitkään aikaan.

Kehittämisen taustalla laajemmat tavoitteet

Eteläpohjalaiset matkailuyritykset ovat usein pieniä. Osa palvelee ensisijaisesti kotimaisia matkailijoita, mutta joillakin on myös kansainvälisiä yhteyksiä. Matkailun sateenvarjon alle lukeutuu laaja kirjo erilaisia yrityksiä aina majoituksesta, ohjelmapalveluista, kulttuuritarjonnasta, luontopalveluista, ravintoloista ja kahviloista kuljetukseen saakka.

Luonto- ja hyvinvointimatkailun osalta alueellisena yhteen kokoavana asiana voidaan nähdä Etelä-Pohjanmaan Green Care –strategia. Green Care toiminnassa luontovoiman osuus on luontohoivaa laajempi, eikä luontovoimapalveluiden toteuttaminen vaadi sosiaali- tai terveysalan ammattipätevyyttä. Hyvinvointia Luonnossa -hankkeessa tarkastellaan tältä osin erityisesti Green Care -strategian kohtia 3 (toimintakonseptien kehittäminen) ja 4 (maaseutuympäristön ja ruokaketjun hyödyntäminen Green Care toiminnassa). Toimintakonseptien osalta kyse on muun muassa eri toimintamallien kansallisesta ja kansainvälisestä vertaisparantamisesta. Maaseutuympäristön osalta kyse on erityisesti olemassa olevien palveluiden uudenlaisesta yhdistelemisestä perinteisten toimialarajojen yli.

Maakunnallisella tasolla löytyy lisäksi Etelä-Pohjanmaan alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelma

(2014-2020). Siinä tavoitteiksi on asetettu mm. metsävarojen monipuolinen hyödyntäminen, yrittäjyyden edistäminen maaseudulla ja alueellisen vetovoiman kasvattaminen. Hyvinvointia luonnosta -hankkeen avulla etsitään uusia tapoja hyödyntää metsää ja muita luontoalueita matkailutoiminnassa sekä hyvinvoinnin tukena.

Lisäksi kansalliselle ja kansainväliselle tasolle Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) on laatinut Suomen matkailun kasvun ja uudistumisen tiekartan 2025. Tiekartassa tavoitteena on tehdä Suomesta hyvinvointimatkailun kärkimaa. Hyvinvointimatkailijan tavoitteena on ensisijaisesti edistää omaa hyvinvointia. Tämän sairauksia ennaltaehkäisevän tavoitteen lisäksi hyvinvointimatkailija voi hakea mielihyvän ja jopa luksuksen kokemuksia. (Kuuluvainen 2016.) Tiekartan yhtenä ohjelmana on Visit Finlandin FINRELAX, jonka tuotesuosituksia ovat esimerkiksi saunaelämys, hoidot, luonnossa liikkuminen, hiljaisuus ja vesi hyvinvointielementtinä. Esimerkiksi luonnossa liikkuminen sisältää ympäristön, ohjelman opastuksineen ja omaa kehoa kuuntelevan liikkumisen. Tuotesuositukset rakentavat yhdessä kokonaisuutta, jonka avulla matkailija pystyy kokoamaan kattavan palvelupaketin.

Kansalliset ministeriöiden laatimat ohjelmat voivat tuntua äkkiseltään kaukaisille mikroyrityksen kannalta. Kuitenkin strategiat ja tiekartat vaikuttavat vahvasti siihen millaisia kehittämistoimia ja projekteja niiden aikana rahoitetaan ja edistetään. Edellä esitettyjen näkökulmien kannalta hyvinvointimatkailulla voidaan kuitenkin nähdä olevan nostetta. Tässä hankkeessa tiedonvaihdon ja vierailujen avulla luonto- ja hyvinvointimatkailun tarjoajat voivat käytännössä nähdä ja kokea mitä muualla tarjotaan. Samalla voidaan rakentaa verkostoja niin kansainvälisesti kuin oman maan osallistujien kesken. Silmiä avaavaa voi olla sekin, kun saa tietää mihin asioihin ulkomainen matkailuja kiinnittää huomiota tullessaan Etelä-Pohjanmaalle.

Luontokohteita tarjolla runsaasti, ohjelmapalveluille tarvetta

Alueena Etelä-Pohjanmaa kokonaisuudessaan on matkailun valtavirran ulkopuolella, samoin kuin kansainvälisen yhteistyön kohteina olevat alueet omissa maissaan. Kaikki ovat oman maansa mittakaavassa maaseutumaisia alueita, joissa luontokohteita on runsaasti, mutta houkuttelevia turistikohteita on melko vähän.

Eri puolilla Etelä-Pohjanmaata toimii kuitenkin matkailun kärkiyrityksiä, jotka luovat myös turistivirtoja pienempien matkailuyrittäjien hyödynnettäväksi. Etelä-Pohjanmaalla alueellisia vahvuuksia ovat muun muassa Geoparkit, kansallispuistot ja luonnonpuistot, Panda-trail, luontoreitit sekä elämysliikunta. Toisaalta ohjelmapalveluiden tarjoajista on pulaa Etelä-Pohjanmaalla. Ulkomainen matkailija ei tunne jokamiehenoikeuksia, suomalaista luontoa tai sääoloja. Siksi rohkeutta lähteä omin päin tutustumaan kohteisiin ei välttämättä ole. Pienemmät kotimaiset kohteet tai reitit eivät välttämättä myöskään ole aina kovinkaan selvästi merkittyjä eli ohjatuille retkille voisi olla kysyntää. Lisäksi matkailu on hyvin kausittaista, eikä jakaannu tasaisesti ympäri vuotta. Green Care -matkailua voidaan kuitenkin harjoittaa vuodenajasta riippumatta, joten Hyvinvointia luonnosta -hanke tähtää virtojen tasaamiseen sekä viipymän lisäämiseen alueella.

Tällä hetkellä luonnosta hyvinvointia hakevien asiakkaiden kanssa rajapinnassa työskentelevät mm.

matkailuyritykset ja Green Care –yritykset. Aktiivisesti toimivien yritysten määrä Etelä-Pohjanmaalla on noin 200. Osa metsäpalveluyrityksistä voisi laajentaa toimintaansa palvelemaan matkailijoiden tarpeita. Tämä toisi uudenlaisen lisän yritysten palvelutarjontaan. Ohjattuja retkiä voisi käytännössä olla sekä satunnaisesti että kysynnän mukaan. Näin yrittäjyys maaseudulla saa vahvistusta ja alueellinen vetovoima kasvaa palvelutuotannon monipuolistuessa ja laajetessa.

Rauhallisuus, sijainti ja ihmisten harvalukuisuus valtteina

Tämän hankkeen kansainvälinen ulottuvuus tarjoaa mahdollisuuden etsiä erilaisia liiketoiminnan, toimintakonseptien ja verkostoitumisen malleja. Tänä päivänä matkailijat hakevat palveluja laajalla skaalalla, erilaisin yhdistelmin ja mielenkiinnon kohtein. Tällöin yhden yksittäisen yrittäjän on vaikea pystyä vastaamaan laajaan kysyntään. Erityisesti ulkomaisille matkailijoille valmiin palvelun ostaminen tulisi olla helppoa. Asiakkaat ovat valmiita maksamaan siitä, että he voivat tulla paikan päälle ja joku muu huolehtii kuljetuksista, eväistä, sopivien kohdepaikkojen valinnasta jne., ja etenkin ulkomaisille matkailijoille tällainen palvelu mahdollistaa paikalliseen luontoon tutustumisen.

Luonnon helmaan pääsee Etelä-Pohjanmaalla nopeasti. Ihmisten harvalukuisuus ja alueen rauhallisuus voidaan hyvällä syyllä nostaa jopa markkinointivalteiksi fyysisen etäisyyden pitämisen aikana. Edelleen tarvitaan kuitenkin tietoa ja esimerkkejä siitä, kuinka eri palveluntuottajien ja tarjoajien tuotteita saadaan sujuvasti markkinoitua yhdessä, ja myös tähän käynnistyneen hankkeen on tarkoitus vastata. Lisätietoa hankkeesta saa projektipäällikkö Tanja Hautalalta.

Tanja Hautala
SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Salla Kettunen
SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri**Lähteet:**

Kuuluvainen, V. (2016) (toim.) Luonnollinen hyvinvointimatkailu– tulevaisuuden suunnannäyttäjinä tutkimustieto ja teknologia.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/116703/URNISBN9789515885616.pdf?sequence